

Moudivláček

Obsah

- Odešel Adolf Goebel.....2
- Zápis z členské schůze MOS.....2
- Brigáda v Tovačově.....5
- Zajímavá pozorování.....6
- Hnízdní atlas Libavá.....6
- Zedníček na Pálavě.....8
- Kocour a hrdlička.....9
- Komiks.....10
- Pozvánka na exkurze MOS.....11
- Správní řízení – zapojte se.....12
- Publikujte v Moudivláčkovi!.....12
- Navštivte kanál MOS na YouTube....12

Vážení čtenáři,

brouzdám se po kolena zapadlá v posledních zbytcích sněhu. Chladivá voda z tajících ledů utíká po svazích a zpívá zběsile divokou píseň života. Do nozder nabírám jemnou, nasládlou vůni šafránů. Těch něžných kvítků, které se s neskutečnou vervou derou vstříc světu, aby o pár dní později zahynuly. Nad hlavou se mi rozpíská kulíšek. Ale stačí jedno houknutí puštíka a vládu nad započínající nocí přebírá silnější. Tady, vysoko v horách, jaro teprve začíná. Ale život dole v nížinách se již pohupuje v téměř letním čase.

Brouzdám se po kolena sněhem a přemýšlím, o čem by měl být úvodník letošního prvního Moudivláčka. Na patro se mi začíná neodbytně lepit dotěrná myšlenka – to už zase připravuju další číslo? Čas běží jako o život a nedá se zastavit. Ještě jsem ani nevydechla z odcházející zimy a už mi jaro proklouzlo mezi prsty a nezbyvá, než vítat léto. Usedám mezi šafrány, některé ještě sevřené v útlých poupáčcích a jiné již téměř odkvétající, s do široka rozevřenými korunními lístky. Jak jen je život pomíjivý. Stále se kolem nás objevují noví a noví lidé a staří přátelé mizí v nenávratnu, kdesi daleko za obzorem. Stále je na všechno dostatek času, ale pak přijde rána z čistého nebe a člověk si uvědomí, že už je pozdě cokoli dohánět, že už není komu poděkovat... Naštěstí se můžeme vracet alespoň ve vzpomínkách, vždyť mnozí zůstanou v našich srdcích navždy!

Věřím, že ve zbrkle letícím čase naleznete chvilku i pro Moudivláčka. Třeba se Vám právě mezi řádky podaří běh života na chvilku zpomalit. Přeji příjemné čtení!

Kateřina Ševčíková

Adolf Goebel odlétl do ornitologického nebe

Jako blesk z čistého nebe, jako střelený jeřáb padající k zemi. Tak neočekávaná a smutná byla novina, kterou si mezi sebou začali štěbetat ptáci 7. února 2018. Nečekaně nás opustil Ing. Adolf Goebel, Ph.D.

Málokdo je spojen s novodobým MOsem právě tak, jako Adolf. Vždyť tohoto člověka znají po celé republice nejen ornitologové, ale i široká veřejnost! Nepřehlédnutelná postavička s otevřeným srdcem, na všechny strany rozdávající úsměvy a svou lásku k přírodě... Ač se k ornitologii dostal poměrně pozdě, o to více dokázal všem lidem ukazovat krásu toho neuvěřitelného ptačího světa.

Právě jedním z prvních ornitologů, které jsem zaregistrovala, byl Adolf. Tenkrát jsem si přála být také jedním z těch lidí s „dalekohledy na nožičkách“ a pochodovat okolo rybníků. Když jsem se pak, ještě jako malá holka, začala ptákům věnovat aktivněji, byl to právě Adolf, který vždy ochotně odpovídal na mé všetečné dotazy. A když jsem pak byla na první ornitologické exkurzi v Tovačově - kterou vedla právě ona, má mladická ikona - zjistila jsem, že chci stejně jako on předávat lidem alespoň kousíček radosti, kterou ptáci přinášejí.

Adolf však nebyl jen milovníkem ptactva, jeho záliby byly daleko pestřejší. A i když má v MOSu především pověst velkého popularizátora - vždyť právě on stojí za mnoha pěknými exkurzemi, přednáškami, reportážemi a jedinečným Videokanálem MOS - do dějin se zapsal i jako redaktor webu, Zpráv MOS nebo Ptáků kolem nás. A rozhodně nesmím zapomenout tu roli nejvýznamnější, vždyť byl dlouholetým jednatelem spolku!

Je mi ctí, že právě tento muž pomohl k lásce k ptákům i mě. Je mi ctí, že jsem se s tímto úžasným člověkem mohla setkat, sedět u jednoho stolu, diskutovat, vyměňovat zkušenosti. Je mi ctí, že právě tento člověk mi ukázal, že není důležité mezi lidmi šířit jen znalosti, ale především lásku a nadšení. Bohužel mu to již nikdy nestihnou říci osobně. Třeba mu ale zprávu o tom, že na něj vzpomínáme, přinese tam nahoru na svých křídlech Moudivláček. Díky Adolfe!

Kateřina Ševčíková

Zápis z členské schůze Moravského ornitologického spolku ze dne 24. 2. 2018

Přítomní: dle prezenční listiny

Vzhledem k tomu, že se k hodině konání (9:30 hod) nesešel potřebný počet členů, bylo posečkáno dalších 30 minut a po této době byla schůze zahájena v souladu se stanovami, které po této době umožňují konat schůzi bez ohledu na počet přítomných členů.

Byly projednány následující body:

1) Přivítání, úvodní slovo a organizační záležitosti: Účastníky přivítal předseda Josef Chytil. Seznámil přítomné s předem jim zasláným programem, který bez doplnění o další body schválili přítomní jednohlasně. Součástí úvodního bodu byla i vzpomínka na členy MOS, kteří v uplynulém roce zemřeli. V návaznosti na to vzpomněl J. Šafránek nenadálý skon ing. Adolfa Goebela v únoru 2018, dlouhou

tého člena MOS a také výboru MOS. Jeho památce, stejně jako dalšímu dlouholetému členu MOS MUDr. J. Dufkovi z Kroměříže, byla věnována krátká vzpomínka s fotografiemi z nejrůznějších akcí. V úvodním bloku byly dále představeny některé z přírůstků v odborné knihovně ORNIS. Zmíněna byla i zásadní změna postavení MOS – po schválení nových stanov je MOS nezávislou nevládní organizací. Otázka vztahu k ČSO bude řešena nejdříve formou dopisu členům MOS a následně na příští členské schůzi MOS.

2) Zpráva o činnosti v roce 2017 a výhled na rok 2018: Rámcovou zprávu přednesl předseda J. Chytil. Zmínil dva podstatné body – chystanou kompletní rekonstrukci stávající a výstavbu nové budovy ORNIS (výhled 2019–2021), a podstatnou účast členů MOS na skončeném mapování hnízdního rozšíření ptáků. Kateřina Ševčíková dále informovala o probíhajících a proběhlých správních řízeních. MOS řeší území Olomouckého a Zlínského kraje. Přihlášení jsme také u řady magistrátů a úřadů (např. Přerov, Kroměříž, Hulín, Holešov). Kromě menších a pravidelně se objevujících řízení (kácení, odstřely kormoránů, zásah do biotopu zvláště chráněných druhů) byly řešeny i větší akce, např. nádrž Hambálek u Lazníček. Urgentně je nezbytné vyřešit problém neaktuálního webu MOS, který by měl být snad v brzké době oživen, díky aktivitě O. Belfína a E. Kolářové. K. Ševčíková následně promítla fotografie z víkendových akcí pořádaných MOS v roce 2017 – Oderského Houkání a Výzkumného terénního víkendu (VTV) Kladecko. Zároveň pozvala na VTV Litovelské Pomoraví, které se uskuteční 6. – 8. 4. 2018.

3) Plán akcí pro veřejnost: Akce MOSu pro veřejnost představila K. Ševčíková. Navazují na již dlouhodobě osvědčené exkurze, ke kterým přibýlo několik novinek (např. exkurze za vlhami). Seznam exkurzí je součástí tohoto zápisu. Organizačně bude potřeba dořešit akce, které byly plánovány pod vedením A. Goebela.

4) Zpráva o hospodaření: Zprávu o hospodaření za rok 2017 přednesl Martin Vymazal. Základní údaje jsou následující:

Tržby z prodeje služeb (za posudky rorýsi a netopýři):	8000,00 Kč
Ostatní provozní výnosy (úroky v bance):	53,63 Kč
Ostatní finanční výnosy (členské příspěvky):	11140,00 Kč
Příspěvky členů (dary Vybíral, Špačková, Koubek, Vinklerová):	2300,00 Kč
Dotace:	12000,00 Kč
Příjmy celkem:	33493,63 Kč

Spotřeba materiálu a energie: pošta Moudivláček:	629,00 Kč
: ostatní (kancelářské potřeby, žádost o kácení):	498,50 Kč
Mzdové náklady:	7830,00 Kč
Cestovné:	2555,00 Kč
Daně a poplatky:	272,88 Kč
Ostatní provozní náklady: dary (Zprávy MOS):	10000,00 Kč

	: MAS Moštěnka, UNO:	300,00 Kč
	: nájem:	3000,00 Kč
	: služby účetní:	5490,00 Kč
Ostatní finanční náklady (poplatky bance):		2103,00 Kč
Výdaje celkem:		32678,38 Kč

Stav účtů:	1. 1. 2017	31. 12. 2017	Rozdíl
Běžný účet:	67 111,67 Kč	65 238,17 Kč	-1 873,50 Kč
Spořicí účet:	204659,38 Kč	204709,13 Kč	49,75 Kč
Pokladna:	0,00 Kč	2639,00 Kč	2 639,00 Kč
Rozdíl:			815,25 Kč

5) Vystoupení zástupce ČSO: Informace z ČSO přednesl její ředitel Zdeněk Vermouzek. Také zmínil současné postavení MOS s tím, že věří, že se MOS znovu stane plnohodnotnou pobočkou ČSO. Dále informoval o řadě aktivit v Ptačí rezervaci ČSO Josefovské louky, mj. o vypuštění exmoorských divokých koní na louky s cílem zlepšit jejich využití pro hnízdění a průtah bahňáků a vrubozobých. Podrobná informace byla podána k nově zaváděnému monitorovacímu projektu LSD (liniové sčítání druhů).

6) Ornitologická pozorování: Informaci přednesl jednatel faunistické komise Jiří Šírek, který informoval jak o nově zjištěných druzích pro ČR v roce 2017 (čírka karolínská), tak i o některých novinkách systematických (společně s T. Grimem např. o sjednocení vrány „šedé“ a vrány „černé“ znovu do 1 druhu, totéž se týká všech čečetek včetně č. bělavé). Zprávy FK za rok 2016 byla publikována v nejnovějším čísle Sylvie.

7) Vzpomínka na Karla Hudce: Po polední přestávce následovala krátká vzpomínka na doc. K. Hudce, který neočekávaně zemřel 10. 11. 2017. K. Hudec byl dlouhodobě spjat i s MOS včetně časopisu Zprávy MOS, kde publikoval řadu článků. Ve vzpomínce bylo zmíněno, že na ORNIS je na základě jeho závěti uložen jak archiv, tak jeho odborná knihovna.

8) Grim T.: Proč nemají ptáci rádi přírodu a stěhují se do měst? Nesmírně zajímavá, i když vzhledem k časovému tlaku silně zkrácená přednáška známého popularizátora ornitologických bádání. T. Grim dokumentoval jak jasný přesun mnoha ptačích druhů do měst, jejich příčiny, výhody a nevýhody, včetně nejrušnějších adaptací.

9) Nožička J.: Kam za ptáky? Krátká informace majitele cestovní kanceláře Primaroute o dvou destinacích, kam byly směřovány ornitologické exkurze (Kolumbie, Omán), a o možnostech přihlášení se na exkurze 2018.

10) Příspěvky návštěvníků: K. Ševčíková krátce informovala o výsledcích odchytové akce Acrocephalus v Bartošovicích. Vzhledem k délce schůze následovala pouze krátká diskuse na téma ubývání ptáků, některých záluďnostech zateplování a modernizace panelových domů.

11) Závěrečné slovo a ukončení schůze: Předseda spolku poděkoval za aktivní účast a aktivitu při činnosti MOSu a schůzi v 16:15 oficiálně ukončil.

Zapsal: Josef Chytil, ověřili Jiří Šírek a Martin Vymazal

Brigáda na písčínách ve šterkovně v Tovačově

Třetího a čtvrtého listopadu 2017 proběhla na šterkovně v Tovačově dobrovolnická akce, a to v rámci projektu zaměřeného na podporu biodiverzity úložišť výpěrků, který běží v letech 2017-2018 díky partnerství skupiny HeidelbergCement a Birdlife International.

Může to znít absurdně, ale těžba šterku umožňuje vytvářet stanoviště, která v intenzivně obhospodařované krajině plné hnojiv a pesticidů téměř zmizela. Co jsou vlastně úložiště výpěrků? Nejdříve se musíme podívat do procesu výroby. V první fázi vytěží speciální vodní bagry ze dna jezer materiál, který se musí protřídít. Takový materiál putuje pásovým dopravníkem na třídičku, která rozdělí šterk na různé frakce podle hrubosti zrna. Vytříděný šterk se pak prodává do betonáren a na další účely ve stavebnictví. Nevyužitá frakce, tedy nejjemnější písek, je v po-době kalu vypouštěn zpátky do jezera. Tak vznikají kalová pole neboli úložiště výpěrků, která se svým charakterem podobají písčitém naplaveninám velkých řek, které jsou dnes zredukovány do rovných kanálů.

Výpěrky jsou specifické tím, že neobsahují téměř žádné živiny a dlouhodobě se ukazují jako zcela výjimečná stanoviště z pohledu ochrany přírody. Žije zde celá řada specializovaných druhů organismů - vzácné a chráněné druhy rostlin, různé skupiny živočichů, z ptáků například kulík říční, vzácní pavouci jako slídač břehový, z brouků jsou nápadnými obyvateli např. svižník písčinný nebo majka obecná, jejíž larvy parazitují na blanokřídlém hmyzu, v písku si staví hnízda samotářské včely, žije zde i chráněný škvor velký, který je největším zástupcem škvorů v ČR. Tyto organismy představují jen zlomek počtu druhů. Na stejných stanovištích žije mnoho dalších, méně nápadných, ale neméně ohrožených druhů organismů, které v běžné krajině již nenalezneme. Těžba tak paradoxně vytváří v intenzivně obhospodařované krajině ostrovy plné biodiverzity.

Aby zde tyto organismy mohly přežít, potřebují dostatek světla, obnažený písčité substrát a jemnou mozaiku biotopů. Problém je, že vlhké písčiny rychle zarůstají rákosem a náletovými dřevinami jako jsou olše a vrby. Abychom zachránili populace specializovaných organismů, musíme přistupovat k aktivním zásahům.

Během dvoudenní akce se do práce zapojilo téměř 30 pomocníků, a to jak dobrovolníci z řad zaměstnanců těžební společnosti, ornitologové (včetně členů MOS), studenti z vysokých škol, ale také děti z přírodovědného kroužku. Pomocí křovinořezů a motorových pil jsme vysekali v rákosině široký pás a tím zvětšili plochu obnažených písčin. Biomasu jsme spálili na hromádách, na kterých jsme si opekli hromadu buřtů a ohřáli jehněčí guláš. Dobrovolníkům dělali při práci společnost také orel mořský, kroužící káňata, havrani na tahu nebo datel. Děti ve vol-

né chvílce dokonce vykopali drobné tůňky, které již letos osídlili obojživelníci a vodní hmyz.

Michal Plátek, e-mail: platasplatas@seznam.cz

Zajímavosti ze střední Moravy za říjen 2017 - březen 2018

Podzim a zima 2017/2018 přinesly řadu zajímavých pozorování na území středomoravského regionu. Podrobně je možné nalézt je na birds.cz, nicméně u pár druhů ptáků bych se rád zastavil a připomenul jejich výskyt v tomto období.

Důležité je předeslat, že počasí podzimu a zimy bylo poměrně teplé a srážkově chudé. Opravdová zima dorazila až pozdě a držela se dlouho, až do konce března bylo chladno a mrzlo.

Vliv to mělo na relativně malý počet pozorování některých severských kachen a potáplic. Naopak se v početné sestavě objevily potápky – zimovaly potápky černokrké i žlutorohé, morčák prostřední, morčáci malí, hoholi aj.

V teplém lednu se objevily i jednotlivé čejky, ve velkých počtech se zdržovali rackové bělohlaví, doplnění bouřními, středomořskými a stříbřitými.

Podzim byl tradičně ve znamení odchytů na Červenohorském sedle. Tentokrát přinesly odchvy v říjnu a listopadu již tradičně budníčky pruhohlavé a jednoho zlatohlavého.

Zajímavé je, že rozšiřování výskytu puštika bělavého se neodehrává jen ve Zlínském kraji, ale jednotliví ptáci jsou pozorováni i v předhůří Jeseníků nepříliš daleko od Olomouce.

Zimní období přineslo také poměrně výraznou invazi čечetek. Od konce října se objevovaly po celé krajině a po delší době byly zjištělné takřka všude. Potěšily i sněhule, hejnků ptáků se zdržovalo u Břestu na tradičním místě od ledna do března.

Jiří Šírek, e-mail: jirka.sirek@seznam.cz

Vznikne atlas hnízdního rozšíření ptáků Libavé?

Jedním z pilířů našich znalostí o ptácích jsou tzv. atlasy hnízdního rozšíření, které shrnují poznatky o výskytu jednotlivých druhů ptáků na určitém území. Můžeme být hrdí na to, že ČR patří k několika málo „ornitologicky vyspělým“ zemím Evropy, které takové národní atlasy mají už ze tří různých mapovacích období. Údaje shromážděné v Atlase ovšem neslouží jen ornitologům. Jde o užitečný odborný podklad využívaný také orgány státní správy na nejrůznějších úrovních, ocení jej ale i hospodařící subjekty a zájemci např. z řad myslivců či fotografů.

Samotné mapovací práce pro aktuální Atlas začaly v terénu v dubnu 2014. Podle očekávání nebyl nejmenší problém s mapováním ornitologicky známých a vyhledávaných oblastí, jako je např. jižní Morava, Třeboňsko nebo střední Čechy. Po skončení první sezóny mapování (na podzim 2014) zůstalo ale na kvadrátové mapě ČR nemálo bílých míst a kupodivu jedním z nich byla i oblast vojenského

újezdu Libavá. Překvapení zde bylo na místě, neboť celý vojenský újezd má již od roku 2004 statut ptačí oblasti chráněné v rámci evropské soustavy území Natura 2000.

Čtenářům Moudivláčka jistě není třeba VÚ Libavá představovat; prodívejme se proto rovnou na to, co víme o ptácích této oblasti. Asi jediný komplexní průzkum ptáků zde byl proveden v 90. letech minulého století, po odchodu sovětských vojsk. Z té doby zřejmě pochází údaj o 165 druzích zde zjištěných ptáků, z toho 103 druhů hnízdících. Od té doby však prošla krajina a příroda Libavé řadou změn spojených zejména se zmenšením plochy využívané k výcviku vojsk a donedávna i výrazným snížení jeho intenzity. Logicky se změnil i rozsah a míra hospodaření, které zde provádí VLS, divize Lipník nad Bečvou. Ucelenějších údajů o ptačí fauně Libavé však bylo od onoho post-sovětského průzkumu opět velice málo a i po vyhlášení ptačí oblasti v roce 2004 se věnovala pozornost zejména druhu, „pro který“ především byla ptačí oblast vyhlášena - chřástalu polnímu. Kromě toho se mezi ornitology samozřejmě mluvilo ještě o zdejší (poslední moravské) populaci tetřívka a v posledních letech i o orlech skalních, další poznatky o ptačí fauně však byly velice sporé.

Na jaře 2015 proto prvního z autorů tohoto článku napadlo, že by bylo dobré pokusit se to bílé místo na Libavé vyplnit. Oslovil újezdni úřad s tím, že by byla opravdu škoda, kdyby právě údaje z Libavé (navíc ptačí oblasti!) v Atlase chyběly - a to nejen v tom našem, českém, ale i v atlase evropském. Na úřadě se pak dozvěděl, že podobný nápad měla o týden dříve i jeho kolegyně, která dosud mapovala vně západního okraje VÚ... Oba jsme se setkali s pochopením tehdejšího přednosty újezdního úřadu pplk. Dřímala, který nás navíc „navedl“ na myšlenku pokusit se zpracovat Atlas hnízdního rozšíření ptáků Libavé. V květnu 2015 jsme tedy začali mapovat ptáky v jižní polovině újezdu.

Samotná spojená s mapováním v pestré a zajímavé krajině Libavé s sebou přináší mnohá dobrodružství. To je pochopitelně dáno i přísným režimem a nesnadnou dostupností mnoha míst. Mapovat je možné prakticky jen pokud zde necvičí armáda, takže program jarních víkendů byl rázem jasný... Další komplikací je faktická nepřístupnost podstatné, a bohužel té ornitologicky nejatraktivnější, části VVP – vlastních cvičišť. Mnohdy je navíc obtížné přiblížit se autem k mapovaným místům díky četným zamykaným závorám. Přesto jsme na konci sezóny 2015 měli ve třech jižních kvadrátech Libavé zaznamenáno už přes 80 druhů ptáků. Naopak severní polovina se však stále „pyšnila“ jen několika běžnými druhy a bylo jasné, že je zde ještě potřeba zapracovat. Naštěstí jsme dali dohromady již pětičlennou pracovní skupinu ornitologů, členů Moravského ornitologického spolku. Následné „porcování medvěda“ (tedy celého území Libavé) vneslo do další práce potřebný řád - je totiž nezbytné zmapovat území rovnoměrně po celé ploše.

V roce 2016 jsme vedle pokračujícího „klasického“ mapování provedli i sčítání chřástalů polních. Jde o jednu z povinností, vyplývajících ze statutu ptačí oblasti. Akce probíhala v noci a tak jsme využili příležitost a věnovali pozornost i dalším

nočním ptákům, které jsme zaznamenávali na dvou automobilových liniích protínajících po hlavních cestách celou oblast. Zážitek to byl nejen ornitologický. Ticho noci rušily svým skřehotáním všudypřítomné rosničky – a to tak silně, že je často ani hledaný chřástal nepřekřičel. Reflektory aut prozařovaly oblaka prachu a ze „savany“ svítily desítky očí nejrůznějších zvířat – úplné safari! Na konci sezóny 2016 se počet druhů vyšplhal ve většině kvadrátů k devadesáti. A i když intenzivní terénní úsilí bylo vynaloženo i v roce 2017, zdaleka ještě není hotovo - máme dosud velice málo údajů o skrytě žijících či jen řídko se vyskytujících skupinách ptáků, například o sovách, dravcích nebo vodních ptácích. Množství druhů s tzv. prokázaným hnízděním zatím není také nijak závratné, takže je stále co objevovat.

A co jsme zatím v Ptačí oblasti Libavá zjistili? Chřástal polní zřejmě ustoupil z některých původně bezlesých ploch, které zarůstají náletovými dřevinami, stále zde však má silnou populaci s mnoha desítkami volajících samců. Naproti tomu tetřivkům se nedaří vůbec, pravděpodobně také kvůli změnám původního bezlesí a velkému tlaku predátorů. Z dalších vzácnějších druhů ptáků otevřené krajiny jsme na mokřích loukách zjistili bekasiny otavní a lindušky luční, vrbiny občas poskytují útočiště hýlům rudým. Naopak suchým křovinám vládou pěníce, včetně pěníce vlašské, tůhýci obecní a hrdličky divoké. Vojenskou technikou narušované plochy mají v oblibě oba druhy bramborníčků, strnadi luční, ale i bělořit šedý. V lesích nemohou uniknout pozornosti holubi doupnáci, četní šplhavci, lejsci bělokrčí i mnohem vzácnější lejsci malí. Ze sov se nám mimo běžných druhů podařilo prokázat výskyt kulíška nejmenšího, sýce rousného a ve skalnatých údolích i výra velkého. Z dravců nás potěšil ostržíz, včelojed či orel mořský a nesmíme zapomenout ani na opravdovou dravčí celebritu - orla skalního. Pokud bychom pak měli přidat do výčtu největší ornitologická překvapení, rozhodně by mezi ně patřilo opakované hnízdění čečetek tmavých přímo ve Městě Libavá nebo výskyt kalouse pustovky a jeřábů popelavých v hnízdní době.

Závěrem bychom rádi poděkovali Újezdnímu úřadu vojenského újezdu Libavá a Vojenským lesům a statkům, s. p., divize Lipník nad Bečvou, za podporu mapování a umožnění vstupu do vojenského újezdu. Doufáme, že naše spolupráce bude i nadále úspěšně pokračovat a umožní tak vznik zdejšího specializovaného atlasu ptáků Libavé. Těšíme se na další sezóny a další překvapení, která pro nás má stále tajemná Libavá již jistě připravená.

Jiří Lehký, e-mail: stojvkruhu@seznam.cz, Kateřina Ševčíková & Petr Kovařík

Rubínový klenot v Mikulově

Zedníček skalní. Tento pěvec z čeledi brhlíkovitých je v našich krajích velmi vzácným hostem. Po většinu roku se zdržuje v nadmořských výškách nad 1000 – 1500m, kde ve skulinkách skalních stěn vyhledává svým dlouhým zobákem drobný hmyz, kterým se živí. V dubnu až květnu potom hnízdí ve vhodných, ostatním živočichům špatně přístupných, skalních dutinách, nejbližší bychom ho v tomto

období našli v Tatrách nebo Alpách. V zimě poté putuje i do oblastí s nižší nadmořskou výškou, kde vyhledává biotop, na který je zvyklý, tedy rozsáhlé skalní stěny s dostatkem skrýší pro hmyz, staré kamenné hrady apod. A to je právě příležitost pro české a především moravské pozorovatele, již několik let se totiž celkem pravidelně vyskytuje na jižní Moravě, konkrétně v oblasti Pavlovských vrchů. Největší šance ho zahlédnout je v některém z již nepoužívaných vápencových lomů, jeden takový jsme si pro pozorování vybrali i my – Lom U Mariánského mlýna v Mikulově.

A měli jsme štěstí. První, co zedníčka prozradilo, byl zvuk malých kamínků dopadajících na zem, jak opeřenec vyklovoval hmyz ze skalních štěrbin. Po několika vteřinách jsme ve směru zvuku na skalní stěně zahlédli malého poskakujícího ptáčka. Vždy, když povyskočil, roztáhl křídla a odhalil tak nádhernou kresbu rubínové barvy. Po skalní stěně se pohyboval zcela charakteristicky a systematicky, vždy postupně vyskákával k hornímu okraji, poté se během letu dolů posunul kousek stranou a pokračoval ve sběru hmyzu směrem vzhůru. Zedníček ochotně pózoval víc než hodinu a nechal se fotografovat i ze vzdálenosti pouhých několika metrů, aniž by uletěl. Protože nám začaly časem mrznout ruce, museli jsme opustit lom a zanechat tak jeho obyvatele svému osudu.

Prozatím to bylo poprvé a naposled, kdy jsme měli možnost si tohoto překrásného ptáka prohlédnout takhle zblízka, ačkoliv už jsme od té doby, okouzlení tímto pozorováním, několikrát navštívili většinu okolních lokalit jeho výskytu. Na výjimečnosti zážitek ještě nabral, když jsme zjistili, že dle posledního sčítání (27. 1. 2018) se ve zdejším okolí zdržují tuto zimu jen pouzí dva jedinci.

Ondřej Míl, e-mail: ondra.mil@seznam.cz, & Lucie Jánská

Hra na kocoura a hrdličku

Příroda je propojená neuvěřitelnou sítí vztahů mezi organizmy a lidský rozum na jejich pochopení někdy prostě nestačí. Zajímavé jsou situace např. mezi kořistí a predátorem. O jednom pojednává i tento příspěvek.

Můj kamarád Petr Kohut mi popisoval zajímavý příběh kočky a hrdličky, který se odehrál na místní cestě mezi domky u nich ve vesnici. Na cestu se pravidelně slétávaly hrdličky zahradní, které se po ní procházely a sbíraly nějakou potravu. Místní černobílý kocour si pravidelně obcházel svůj revír, když tu najednou spatřil hrdličku na cestě. Pomalu se k ní začal po kočičím přibližovat s tím, že se občas přikrčil a hrdličku pozoroval. Ta o kocourovi věděla, nicméně mu nevěnovala příliš velkou pozornost. Kocour se po několika minutách dostal asi na 2 metry od hrdličky, ta jej dále sledovala, ale neměla se k odletu. Člověk by si řekl, že každá rozumná hrdlička se bude snažit vyklidit pole a včas odlétné, jenomže ona ne. Kocour se přikrčil k cestě a začal komíhat ocasem z jedné strany na druhou. Při tom bedlivě sledoval hrdličku a hrdlička kocoura. Vypadalo to jako by se potkali po 50 letech spolužáci ze základky, dívali se na sebe a přemýšleli, kdo je kdo.

Naráz kocour prudce vyskočil a během necelé vteřiny hrdličku držel v tlamě. Ta svoji riskantní hru prohrála a kocour, ačkoliv již téměř dokonalé domácí zvíře, nezapomněl na své lovecké schopnosti zděděné po předcích a mistrným způsobem získal nejen její přízeň, ale i její život. Jestli kocour dokázal hrdličku nějak oblnout nebo měla hrdlička narušené instinkty, lze jen domýšlet a čtenář necht si o tom popřemýšlí sám. Jedno je jisté, příroda má ještě mnoho tajemství a stále nás bude něčím překvapovat.

Daniel Křenek, e-mail: dendrocopos@seznam.cz

© Katka Ševčíková

Pozvánka na exkurze MOS

23. 6. 2018 – Cyklovýlet za ptáky

Sraz v 8:00 u budovy ORNIS. Trasa povede po cyklostezce od Pře-rova kolem Bečvy – Kozlovice – Osek n. Bečvou na náplavech Bečvy. Ukázka odchyty břehulí říčních a pozorování dalších zajímavých druhů lokality (kulíci říční, vlhy pestré).

Exkurzi povede: Josef Chytil (mob. 724947544; e-mail: jchytil@centrum.cz)

28. 6. 2018 – Za tajemstvím sousedů v Olomouci

Sraz před OD Senimo (ul. Kaštanová) ve 20:00, ukončení okolo 22:00. Večerní procházka na hnízdiště rorýsů, zájemci mohou pokračovat v monitoringu netopýrů v Bezručových sadech.

Exkurzi povede: Kateřina Ševčíková (mob. 776 746 980, e-mail sevčikova@seznam.cz) a Evžen Tošenovský (mob.: 777 771 196, e-mail: tosenovsky@birdlife.cz)

5. 7. 2018 – Exkurze za vlhami

Sraz v 7:00 na Školním kopci nad Předmostím, u památníku (49.4828047N, 17.4271389E).

Exkurzi povede: Josef Chytil (mob. 724947544; e-mail: jchytil@centrum.cz)

13. 7. 2018 - Večerní vycházka za zvířecími obyvateli Zlína

Sraz na zastávce Bartošova čtvrť, Kneslova (bus. č. 33) ve 20:00. Komentovaná exkurze pro veřejnost. Pozorování rorýsů, jiříček a dalších druhů městských ptáků na hnízdištích, představení různých aktivit ochrany městských ptáků (při zateplování budov, před kolizemi se skly, mortalitou na sloupech a drátech el. vedení apod.). Po setmění ukázky moderních metod používaných při výzkumu a praktické ochrany netopýrů (batdetektory), ukázka hendikepovaných netopýrů ze záchranné stanice. Kapacita omezena – nutné se předem přihlásit vedoucímu exkurze (pouze přes SMS na tel. číslo 604 220 462 s uvedením počtu osob).

Exkurzi povedou: Evžen Tošenovský (tel.: 777 771 196, e-mail: tosenovsky@birdlife.cz) a Lenka Pechová (e-mail: 604 220 462, e-mail: LenkaPechova@zlin.eu)

14. 7. 2018 - Za tajemstvím sousedů v Olomouci

Sraz před menzou UP na třídě 17. listopadu ve 20:00, ukončení okolo 22:30. Večerní procházka na hnízdiště rorýsů a významné úkryty netopýrů. Při setmění sledování výletu netopýřích kolonií.

Exkurzi povede: Evžen Tošenovský (mob.: 777 771 196, e-mail: tosenovsky@birdlife.cz)

15. 7. 2018 - Večerní vycházka za zvířecími obyvateli Zlína II.

Sraz na náměstí ul. Masarykova v Malenovicích (před kulturním střediskem) ve 20:00. Komentovaná exkurze pro veřejnost. Pozorování rorýsů, jiříček a dalších druhů městských ptáků na hnízdištích, představení různých aktivit ochrany městských ptáků (při zateplování budov, před kolizemi se skly, mortalitou na

sloupech a drátech el. vedení apod.). Po setmění ukázky moderních metod používaných při výzkumu a praktické ochraně netopýrů (batdetektory), ukázka hendi-kepovaných netopýrů ze záchranné stanice. Kapacita omezena – nutně se předem přihlásit vedoucímu exkurze (pouze přes SMS na tel. číslo 604 220 462 s uvedením počtu osob).

Exkurzi povedou: Evžen Tošenovský (tel.: 777 771 196, e-mail: tosenovsky@birdlife.cz) a Lenka Pechová (e-mail: 604 220 462, e-mail: LenkaPechova@zlin.eu)

Zapojte se do správních řízení!

Zajímá Vás, co se děje okolo? Proč se támhle pokácel strom, tam se staví silnice či se opravuje koryto potoka? Chtěli byste aktuální dění ve Vašem okolí ovlivnit? MOS se účastní správních řízení týkajících se ochrany přírody v olomouckém a zlínském kraji. A díky tomu má možnost do mnohých záležitostí zasáhnout a třeba je i trochu ovlivnit. Ale ne všechny kouty rozsáhlého území působnosti známe, a tedy není v našich silách se ke všemu vyjádřit dostatečně. A tady můžete přijít na řadu Vy. Dejte nám vědět a my Vás budeme informovat o tom, co se děje ve Vašem okolí. Budeme vděční za postřehy místních znalců, které povedou k lepší ochraně nejen ptáků.

Publikujte v Moudivláčkovi!

Pozorovali jste zajímavého opeřence? Máte nezapomenutelný zážitek z terénu nebo z exkurze? Chcete sdělit ostatním členům MOS něco neslýchaného? Napište příspěvek do Moudivláčka! Své příspěvky týkající se tématu ptáků nebo moravské ornitologie zasílejte na e-mail: info@mos-cso.cz. Aktuální příspěvky lze umístit i na webových stránkách Moravského ornitologického spolku www.mos-cso.cz.

Videokanal MOS

Navštivte videokanal MOS na YouTube

Již více než 700 videí ptáků, ale i dalších skupin organismů si můžete prohlédnout na videokanále MOS na www.youtube.com/MOS1932.

Moudivláček – zpravodaj Moravského ornitologického spolku. Interní zpravodaj pro členy MOS – smp ČSO. Kontakt (adresa pro zasílání příspěvků a korespondence): Bezručova 10, 750 02 Přerov, e-mail: info@mos-cso.cz, www.mos-cso.cz, bankovní spojení: 32434831/0100. Kresby na titulní straně – © Jiří Polčák (moudivláček lužní), © Kateřina Ševčíková (tetřívka obecná), grafická spolupráce – Jiří Kaláček. Vychází nejméně dvakrát ročně v elektronické podobě a tiskem v nákladu 30 ks. Číslo 1/2018 vyšlo 1. 5.

